

**Spółka cywilna.
Czynności notarialne.
Klauzule w aktach notarialnych.
Wzory aktów notarialnych**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Część I

Komentarz praktyczny

Rozdział 1. Spółka cywilna – uwagi ogólne

1. Uwagi wstępne
2. Umowa spółki i jej forma
3. Cechy umowy spółki
4. Elementy istotne umowy spółki
 - 4.1. Uwagi wstępne
 - 4.2. *Essentialia negotii*
 - 4.3. Postanowienia fakultatywne umowy spółki
5. Prawa i obowiązki wspólników
6. Katalog praw wspólników
 - 6.1. Uwagi wstępne
 - 6.2. Prawo do wypłaty zysku spółce
 - 6.3. Prawo do części majątku w razie wystąpienia wspólnika bądź rozwiązania spółki
 - 6.4. Prawo do zwrotu wydatków lub wynagrodzenia z tytułu prowadzenia spraw spółki
 - 6.5. Prawo do zwrotu rzeczy wniesionych do używania
 - 6.6. Prawo do wypłaty równowartości wkładu w razie wystąpienia wspólnika lub rozwiązania spółki
7. Obowiązki wspólnika
 - 7.1. Uwagi wstępne
 - 7.2. Obowiązek wniesienia wkładu do spółki
 - 7.2.1. Wkład do spółki
 - 7.2.2. Wniesienie do spółki wkładu w postaci nieruchomości
 - 7.3. Udział wspólnika w stratach
8. Korporacyjne prawa i obowiązki wspólników
 - 8.1. Uwagi wstępne
 - 8.2. Prawo do prowadzenia jej spraw oraz prawo do reprezentowania spółki
 - 8.3. Prawo reprezentacji
 - 8.4. Prawo głosu oraz prawo wyrażenia sprzeciwu

Część I. Komentarz praktyczny

- 8.5. Prawo do uzyskania informacji o stanie spółki
- 8.6. Prawo do wystąpienia ze spółki za wypowiedzeniem,
bądź z ważnych przyczyn – bez wypowiedzenia
- 8.7. Prawo do żądania rozwiązania spółki przez sąd
- 8.8. Obowiązek prowadzenia spraw spółki

Rozdział 2. Majątek wspólny wspólników spółki prawa cywilnego

1. Uwagi ogólne
2. Majątek wspólny wspólników w przypadku rozwiązania spółki
3. Rozporządzanie majątkiem wspólnym przez wspólników
4. Podział majątku spółki cywilnej

Rozdział 3. Charakterystyka majątku wspólników spółki cywilnej będących małżonkami

1. Uwagi wstępne
2. Spółka cywilna a ustrój majątkowy małżeński
3. Ustrój majątkowy małżeński a przynależność majątkowych praw spółkowych
4. Zawiązanie spółki cywilnej przed zawarciem małżeństwa
5. Zawiązanie spółki cywilnej w trakcie trwania małżeństwa, w którym obowiązuje ustrój rozdzielności majątkowej
6. Zawiązanie spółki cywilnej w trakcie trwania małżeństwa, w którym obowiązuje ustrój rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków
7. Prawa majątkowe wynikające ze wspólności łącznej a przynależność do majątku małżonków
8. Rozliczenie nakładów
9. Zarząd majątkami

Rozdział 4. Zagadnienie podmiotowości spółki prawa cywilnego

Rozdział 5. Podmiotowość spółki cywilnej w przepisach regulujących pobór danin publicznych

1. Wstęp
2. Podatek od towarów i usług (VAT)
3. Podatki dochodowe (PIT i CIT)
 - 3.1. Podmiotowość spółki cywilnej w podatkach dochodowych
 - 3.2. Płatnicy podatków dochodowych
 - 3.2.1. Wstęp
 - 3.2.2. Spółka cywilna jako zakład pracy będący płatnikiem PIT
 - 3.2.3. Spółka cywilna jako płatnik CIT
 - 3.3. Ceny transferowe
4. Ewidencja rachunkowa i podatkowa
5. Akcyza

6. Podatek od nieruchomości
7. Spółka cywilna jako płatnik ubezpieczeń społecznych
8. Ewidencja podatników i płatników

Rozdział 6. Prowadzenie spraw spółki a jej reprezentacja

1. Uwagi wstępne
2. Prowadzenie spraw spółki cywilnej
3. Reprezentacja spółki cywilnej

Rozdział 7. Działanie za spółkę

Rozdział 8. Zmiany składu osobowego spółki

1. Uwagi wstępne
2. Forma
3. Termin
4. Okoliczności faktyczne i prawne zmian osobowych w spółce cywilnej

Rozdział 9. Utworzenie spółki cywilnej i zmiana umowy spółki

1. Wstęp
2. Podatki dochodowe
 - 2.1. Uwagi wstępne
 - 2.2. Wkłady do spółki cywilnej
 - 2.3. Wartość wkładu niepieniężnego wniesionego do spółki cywilnej a odpisy amortyzacyjne
 - 2.4. Ceny transferowe
3. Podatek VAT
 - 3.1. Uwagi wstępne
 - 3.2. Wkład jako dostawa towarów bądź świadczenie usług
 - 3.3. Podstawa opodatkowania
4. Podatek od czynności cywilnoprawnych

Rozdział 10. Działalność i rozwiązanie spółki cywilnej

1. Wstęp
2. Podatki dochodowe
 - 2.1. Transparentność spółki cywilnej
 - 2.2. Przekształcenie spółki cywilnej w spółkę handlową
 - 2.3. Opodatkowanie dochodów wspólników spółek cywilnych
 - 2.3.1. Wprowadzenie
 - 2.3.2. Opodatkowanie osób fizycznych
 - 2.3.3. Wpływ formy opodatkowania na wysokość składek zdrowotnych
 - 2.3.4. Kryteria wyboru formy opodatkowania wspólników spółki cywilnej będących osobami fizycznymi
 - 2.4. Podatek dochodowy od osób prawnych
3. Ubezpieczenie społeczne wspólników spółki cywilnej
4. Przystąpienie do spółki cywilnej przez jej byłego pracownika

Część I. Komentarz praktyczny

5. Podatek VAT i podatek akcyzowy
6. Odpowiedzialność za zaległości podatkowe
 - 6.1. Wprowadzenie
 - 6.2. Odpowiedzialność solidarna
 - 6.3. Prawa i obowiązki następców prawnych oraz podmiotów przekształconych
 - 6.4. Odpowiedzialność podatkowa osób trzecich
7. Rozwiązanie spółki cywilnej
 - 7.1. Podatki dochodowe
 - 7.2. Podatek VAT

Rozdział 11. Roszczenia majątkowe wobec wspólnika spółki cywilnej

1. Roszczenia majątkowe małżeńskie w przypadku rozwodu lub podziału majątku
2. Roszczenia w przypadku upadłości wspólnika
3. Roszczenia wierzycieli osobistych wobec wspólników spółki cywilnej (małżonka wspólnika spółki prawa cywilnego)

Rozdział 12. Roszczenia wspólnika na wypadek wypowiedzenia udziału w spółce

1. Wstęp
2. Rozliczenia z występującym wspólnikiem
3. Przedawnienie roszczeń
4. Właściwość sądu
5. Skutki podatkowe w zakresie podatków dochodowych
6. Skutki podatkowe w zakresie podatku od czynności cywilnoprawnych

Rozdział 13. Roszczenia wspólników spółki cywilnej na wypadek rozwiązania spółki

1. Wstęp
2. Charakterystyka majątku wspólników, podział majątku
3. Następstwa śmierci wspólnika
4. Roszczenia spadkobierców
5. Odpowiedzialność za długi

Rozdział 14. Zarząd sukcesyjny w spółce cywilnej

1. Uwagi wstępne
2. Wykonywanie praw spadkobierców przez zarząd sukcesyjny w przypadku zastrzeżenia wejścia spadkobierców do spółki
3. Wykonywanie praw spadkobierców przez zarząd sukcesyjny w przypadku niezastrzeżenia wejścia spadkobierców do spółki

Rozdział 15. Spadkobranie w spółce prawa cywilnego, zmiany składu osobowego

1. Uwagi wstępne
2. Zmiana składu osobowego spółki prawa cywilnego w drodze spadkobrania

Rozdział 16. Zapis windykacyjny w spółce prawa cywilnego

Rozdział 17. Odpowiedzialność za zobowiązania

1. Uwagi wstępne
2. Odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółki
3. Odpowiedzialność osobista dłużnika będącego wspólnikiem spółki cywilnej

Rozdział 1. Spółka cywilna – uwagi ogólne

1. Uwagi wstępne

Spółka cywilna, uregulowana dyspozycją art. 860–875 KC, jest stosunkiem prawnym, nawiązanym w wyniku zaistnienia czynności prawnej wielostronnej, noszącej charakter czynności konsensualnej, zobowiązującej, i to czynności o charakterze ciągłym.

Jako stosunek prawny powstały na podstawie umowy, klasyfikowana jest jako wzajemne zobowiązanie współników (stron tego stosunku zobowiązaniowego) do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego poprzez działanie w sposób oznaczony, w szczególności poprzez wniesienie wkładów – art. 860 § 1 KC.

Te niebudzące wątpliwości charakterystyczne cechy umowy spółki cywilnej determinują zakwalifikowanie jej jako umowy nazwanej o zobowiązaniowym charakterze, wywołującej skutki również na gruncie prawa rzeczowego.

Ten specyficzny stosunek prawny, jakim jest umowa spółki cywilnej, jako czynność prawna wielostronna, stwarza stan, w którym podmioty uczestniczące w tym stosunku obligacyjnym (wspólnicy) tworzą grupę współdziałającą w celu realizacji celu gospodarczego, który – przynajmniej w założeniu – ma być wspólny dla wszystkich współników. Właśnie ten stosunek obligacyjny, jakim jest spółka, służyć ma umożliwieniu realizacji tego wspólnego celu gospodarczego. Zawarcie umowy spółki cywilnej stanowi wyraz konsensusu podmiotów, które zgodnie zdecydowały się na osiągnięcie wspólnego – dla wszystkich tych podmiotów – celu gospodarczego.

Określając zatem charakter prawny umowy spółki cywilnej,
K. Pietrzykowski [w: *K. Pietrzykowski* (red.), *Kodeks cywilny. Komen-*

Spółka cywilna

Umowa spółki
cywilnej

tarz, t. 2, Warszawa 2015, art. 860, Nb 34] uznaje umowę spółki cywilnej za umowę dwustronną (w kwestii ewolucji uregulowania prawnego spółki w perspektywie zmian KC zob. m.in. A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak, w: A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część szczególna, Warszawa 2010, s. 1068–1069).

Nie ma tutaj znaczenia, czy ten stosunek zobowiązaniowy połączył dwa czy więcej podmiotów, a istotna jest tożsamość celu wszystkich tych podmiotów, dla realizacji którego ten stosunek obligacyjny został zawiązany.

Oczywiście, dla powstania takiego stosunku obligacyjnego wymagane jest istnienie co najmniej dwóch podmiotów, które w wyniku zawarcia umowy uzyskują status wspólnika. Nie ma jednak ograniczeń co do górnej granicy liczby podmiotów, które w ramach takiego stosunku zobowiązaniowego mogą występować, a zatem górnej granicy liczby wspólników spółki cywilnej. Nie ma bowiem możliwości istnienia spółki cywilnej z jednym wspólnikiem, a zaistnienie takiego stanu w trakcie jej trwania (np. w wyniku śmierci wspólnika bądź jego ustąpienia ze spółki) skutkuje rozwiązaniem spółki (wyr. NSA z 11.10.1994 r., II SA 826/93, Legalis), o czym będzie mowa w dalszej części niniejszego opracowania.

Ten stosunek prawny, jaki nawiązany zostaje w wyniku zawarcia umowy spółki cywilnej, tworzy nowy, *de facto* trudno definiowalny na gruncie prawa cywilnego „byt”, który można próbować scharakteryzować jako pewnego rodzaju „związek” czy „porozumienie” podmiotów mających za cel osiągnięcie określonego, wspólnego celu gospodarczego. Niewątpliwie zatem w takim przypadku zachodzić musi tożsamość interesów podmiotów w spółce uczestniczących, a realizacji których to interesów służyć ma właśnie spółka cywilna.

Ta trudność w zdefiniowaniu „bytu” spółki cywilnej, pomimo występowania w jej konstrukcji niewątpliwych elementów o charakterze „organizacyjnym” w zakresie jej struktury i sposobu funkcjonowania, rodzi w praktyce funkcjonowania spółki liczne wątpliwości i kontrowersje. Oczywiście, biorąc pod uwagę elementy o charakterze organizacyjnym, jakie występują w konstrukcji spółki cywilnej, można byłoby uznać spółkę za *quasi*-jednostkę organizacyjną. Z uwagi jednak na jej brak podmiotowości prawnej, odrębnej

od podmiotowości jej wspólników, nie możemy przyjmować zasad, jakimi rządzą się w obrocie prawnym spółki zdefiniowane w KSH, jak np. spółka jawna, z którą wykazuje pewne podobieństwa.

W konsekwencji, spółka prawa cywilnego nie jest podmiotem prawa cywilnego [zob. A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny, t. III, 2010], chociaż w praktyce realizowanej przez nią działalności w pewnym zakresie jako „podmiot” jest traktowana, np. w zakresie prawa podatkowego czy kwalifikowania spółki jako pracodawcy. Tym samym, spółka prawa cywilnego nie jest przedsiębiorcą, a w konsekwencji nie posiada (jako spółka) zdolności sądowej, zdolności układowej, jak też zdolności upadłościowej, bowiem te cechy przypisane są podmiotom, które wypełniają definicję przedsiębiorcy. Potwierdza to również jednoznacznie uzasadnienie wyr. TK z 10.3.2009 r. (P 80/08, Legalis), który stwierdził, wprost analizując umowę spółki cywilnej w aspekcie cywilnoprawnym, że „podmiotami praw i obowiązków nabywanych w związku z utworzeniem i funkcjonowaniem spółki są – łącznie – wszyscy wspólnicy, występujący na zewnątrz jako wielopodmiotowa, zorganizowana strona stosunków prawnych nawiązywanych z osobami trzecimi, i zajmujący pozycję współuprawnionych do wspólnego majątku, objętego reżimem wspólności łącznej (bezu udziałowej, do niepodzielnej ręki). Jeżeli zadeklarowany w umowie spółki wspólny cel polega na prowadzeniu we wspólnym imieniu i na wspólny rachunek działalności gospodarczej lub zawodowej, za przedsiębiorców są uznawani sami wspólnicy”.

Jednoznaczne uznanie, że spółka cywilna nie jest podmiotem prawa cywilnego, pociąga za sobą określone skutki. Brak podmiotowości stwarza stan, w którym stroną zawieranych umów są zawsze wszyscy wspólnicy spółki, a nie spółka jako podmiot (w przeciwieństwie np. do spółki jawnej, gdzie istnienie podmiotowości po stronie spółki jawnej pozwala na zaciąganie zobowiązań właśnie przez tę spółkę, a nie jej wspólników). Podmiotami zatem praw i obowiązków zawsze będą wszyscy wspólnicy spółki, a nie spółka. Majątek wniesiony czy nabyty przez spółkę w czasie jej trwania nie stanowi majątku spółki jako odrębnego podmiotu, ale stanowi majątek wszystkich wspólników objęty współwłasnością łączną wspólników spółki cywilnej, bez możliwości określenia udziałów przypadających poszczególnym wspólnikom. W postępowaniach sądowych czy ad-

Brak zdolności
sądowej

Spółka niebędąca
podmiotem prawa
cywilnego

ministracyjnych stroną takich postępowań zawsze będą wszyscy współnicy spółki, a nie spółka. W konsekwencji zarówno po stronie powodów zawsze występować będą wszyscy współnicy, jak też po stronie pozwanych, a tym samym ewentualny tytuł wykonawczy przeciwko „spółce” nadany musi zostać przeciwko wszystkim współnikom spółki, bowiem jedynie wówczas istnieć będzie możliwość prowadzenia egzekucji z majątku objętego współwłasnością łączną współników spółki cywilnej. Ponadto – wszyscy współnicy odpowiadają za zobowiązania spółki w sposób nieograniczony, całym swoim majątkiem, solidarnie, wraz z pozostałymi współnikami spółki. Istotne jest również, że ewentualne odmienne uregulowania zasad odpowiedzialności, poczynione przez współników w treści łączącego ich stosunku obligacyjnego, jakim jest umowa spółki, a modyfikujące zasady i zakres odpowiedzialności poszczególnych współników, wywołują skutek jedynie we wzajemnych relacjach pomiędzy współnikami, nie wywierając jednak jakiegokolwiek skutku na zewnątrz, w odniesieniu do wierzycieli tej spółki.

Ustawa z 6.3.2018 r. – Prawo przedsiębiorców w art. 4 ust. 1 stanowi, że przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą, natomiast ust. 2 tego artykułu stanowi, że przedsiębiorcami są także współnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.

Nie budzi zatem wątpliwości, jaki status prawny powinny posiadać podmioty będące współnikami spółki cywilnej. Jasno również przesądzona została tutaj kwestia, czy przedsiębiorcą jest bądź może być sama spółka czy też tylko jej współnicy.

Skoro zatem spółka cywilna, nieposiadająca podmiotowości, jak też niebędąca przedsiębiorcą, realizować ma wspólnie założone przez jej współników cele gospodarcze, przez współników, na których ustawa nakłada obowiązek posiadania statusu przedsiębiorców, to tym samym podjęcie realizacji takiego wspólnego celu gospodarczego przez współników w ramach stosunku obligacyjnego, jakim jest umowa spółki cywilnej, możliwe będzie dopiero po uzyskaniu przez tych współników statusu przedsiębiorców w rozumieniu dyspozycji PrPrzed. Tym samym, każdy ze współników już na etapie za-

wierania umowy spółki musi posiadać status przedsiębiorcy, bądź poprzez uzyskanie stosownego wpisu w KRS, bądź też – w odniesieniu do osób fizycznych – w CEIDG.

W konsekwencji, jeśli spółka cywilna, stanowiąca jedynie stosunek obligacyjny, którym związały się strony umowy (osoby fizyczne posiadające status przedsiębiorcy, osoby prawne bądź jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, a którym ustawodawca nadał przymiot „ułamnych osób prawnych”), nie posiada osobowości prawnej, w tym nawet ułamnej osobowości prawnej, jak też nie posiada podmiotowości prawnej, to tym samym nie posiada również jakiegokolwiek zdolności prawnej, a zatem zawsze podmiotami praw i obowiązków w relacjach spółki cywilnej z podmiotami trzecimi będą wszyscy wspólnicy spółki cywilnej, bez względu na ich formę organizacyjną.

Brak podmiotowości prawnej spółki cywilnej skutkuje uznaniem, że spółka cywilna nie posiada własnej firmy w rozumieniu dyspozycji art. 43² § 1 KC, który stanowi, że przedsiębiorca działa pod własną firmą, a § 2 tego artykułu nakłada obowiązek ujawnienia się przedsiębiorcy we właściwym rejestrze, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. W odniesieniu do spółki cywilnej nie znajdujemy innych uregulowań prawnych, które statuowałyby ją w odmienny sposób. Tym samym, nie ma wątpliwości, że stosunek obligacyjny, jakim jest spółka prawa cywilnego w obrocie gospodarczym, pomimo faktu, że wywołuje skutki prawne na zewnątrz w relacjach gospodarczych, nie posiada i nie może posługiwać się firmą w rozumieniu definicji wskazanej w art. 43² KC.

Brak własnej firmy

Nie jest zatem prawidłowe stosowanie w obrocie gospodarczym w treści umów tak często pojawiającego się stwierdzenia:

wspólnicy spółki cywilnej działającej pod firmą „Iksiński i Ygrekowski” spółka cywilna,

bowiem firma jako rozumiana w pojęciu wskazanym przez art. 43² KC przysługuje poszczególnym wspólnikom spółki cywilnej (*Iksińskiemu* i *Ygrekowskiemu*), a nie spółce jako takiej. Pod firmą zatem działają poszczególni wspólnicy spółki cywilnej, a nie spół-

Działanie pod firmą

ka, w odniesieniu do której jedynie konieczne jest wskazanie firmy wspólników w oznaczeniu jej nazwy, co oczywiście nie skutkuje uznaniem, że nazwa ta, wskazująca na firmy wspólników, stanowi zarazem firmę spółki cywilnej.

Prawidłowe zatem byłoby stosowanie w treści umów, jakie konstruowane są w praktyce notarialnej, stwierdzenia:

Pan Adam Iksiński i Pan Jan Ygrekowski jako jedyni wspólnicy prowadzący wspólną działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej pod nazwą: „Iksiński i Ygrekowski” spółka cywilna...

Oczywiście, pojawić się może wątpliwość w sytuacji, kiedy w ramach stosunku zobowiązaniowego, jakim jest spółka cywilna, występuje wiele podmiotów, z których każdy posiada przecież własną firmę. Umieszczenie firm wszystkich podmiotów w nazwie spółki cywilnej będzie w takim przypadku utrudnione bądź wręcz niemożliwe. Nie wyobrażam sobie bowiem stanu, w którym nazwa spółki zawierałaby firmy np. 15 przedsiębiorców. W takiej sytuacji dyspozycja art. 43⁹ KC daje możliwość zamieszczenia w nazwie spółki cywilnej oznaczenia firmy konkretnego przedsiębiorcy, który *de facto* upoważnia innych przedsiębiorców, wspólników spółki cywilnej, do korzystania ze swojej firmy w nazwie spółki cywilnej, w ramach których prowadzą działalność dla osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego. Tym samym, w nazwie takiej spółki cywilnej, stanowiącej stosunek zobowiązaniowy wielu wspólników, występować będzie jedynie oznaczenie firmy, np. jednego bądź większej liczby wspólników ze wskazaniem „i wspólnicy”.

Spółka prowadzić będzie działalność pod nazwą:

„Ygrekowski, Iksiński i wspólnicy” spółka cywilna.

Oczywiście, zasadne wówczas wydaje się pytanie, czy takie wskazanie nazwy spółki cywilnej, zawierające w sobie oznaczenie firmy tylko jednego czy części wspólników, nie utrudni potencjalnym kontrahentom spółki identyfikacji przedsiębiorców prowadzących działalność w formie tej spółki. W mojej ocenie, przyjęcie

stanowiska, że konieczne jest umieszczenie w nazwie spółki firm wszystkich uczestniczących w spółce przedsiębiorców, nie jest uzasadnione. Doprowadzić by to bowiem mogło do konieczności stosowania nadmiernej, a często wręcz groteskowej nazwy spółki, poprzez wskazanie np. kilkunastu podmiotów, a ponadto w przypadku każdorazowej zmiany struktury osobowej spółki musiałoby skutkować zmianą jej nazwy, co nierzadko w ramach istniejących i trwałych stosunków gospodarczych wiązałoby się z wieloma utrudnieniami (konieczność zmiany umowy spółki nie tylko w zakresie jej stanu osobowego, ale również zmiany nazwy spółki poprzez usunięcie z niej firmy ustępującego wspólnika), chociażby takimi jak zmiana formularzy dokumentów, jakimi spółka się posługuje, pieczętek, folderów itp.

Przepisy KC nie definiują kryteriów, według których należy konstruować nazwę spółki cywilnej, nie znajdujemy takich ograniczeń również w pozostałych przepisach prawa. Uznać zatem można, iż nawet wskazanie w nazwie spółki oznaczenia firmy tylko części wspólników, odwołując się do uregulowań art. 43⁹ KC, jest całkowicie wystarczające do stwierdzenia „tożsamości” spółki jako stosunku zobowiązaniowego konkretnych przedsiębiorców, który wykreowany został przez jej wspólników – przedsiębiorców jako stosunek o charakterze trwałym (ciągłym) [Z. Radwański, Uwagi o zobowiązaniach trwałych (ciągłych) na tle kodeksu cywilnego, SC 1969, t. XIII–XIV, s. 251 i n.].

Nie ma przy tym znaczenia, czy sama umowa została zawarta na czas oznaczony, czy też dla realizacji konkretnego przedsięwzięcia gospodarczego, czy też na czas nieoznaczony, jak to ma najczęściej miejsce w obrocie gospodarczym. Istotne bowiem jest, dla uznania, że umowa spółki cywilnej jest stosunkiem zobowiązaniowym o charakterze trwałym, występowanie wzajemnego zobowiązania wspólników do świadczenia ciągłego. Przy czym sam fakt zawarcia umowy nawet na czas określony okoliczności tej nie zmienia, bowiem przez cały czas trwania stosunku obligacyjnego ten obowiązek do świadczenia ciągłego (prowadzenia wspólnej działalności w celu osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego) istnieje.

Trwałość tego stosunku obligacyjnego wynika również z podstawowej zasady kreującej spółki osobowe (oczywiście z pewnymi

modyfikacjami umownymi), tj. zasady stałości składu osobowego spółki. Składu osobowego, który „ukonstytuował” się w ramach spółki cywilnej jako wzajemna relacja współników-przedsiębiorców, oparta na zaufaniu, znajomości, opinii i wreszcie woli współdziałania dla osiągnięcia wspólnego, tożsamego dla wszystkich współników, celu gospodarczego.

Skład osobowy
spółki

Ta trwałość i niezmiennność składu osobowego spółki cywilnej podlegać może oczywiście określonym modyfikacjom. Co istotne jednak, rodzaj i zakres tych ewentualnych modyfikacji w zakresie składu osobowego spółki generalnie zawsze uzależniony zostaje od woli wszystkich współników spółki i wspólnego wyrażenia zgody na zaistnienie ewentualnych zmian.

Odrębnym zagadnieniem oczywiście pozostaje kwestia zmian w strukturze osobowej spółki, jakie zaistnieć mogą w wyniku jednostronnych czynności współnika (np. wypowiedzenie udziału w spółce, bądź też wypowiedzenie udziału w spółce przez jego wierzyciela osobistego, bądź też zdarzeń innych – jak śmierć współnika). Nie zmienia to jednak faktu, iż generalnie stosunek zobowiązaniowy współników opiera się w ramach spółki cywilnej na niezmienności składu osobowego, którego podstawą było właśnie wzajemne zaufanie w stosunku do siebie konkretnych przedsiębiorców.

Przerwanie
stosunku umowy
spółki cywilnej

Oczywiście, stosunek zobowiązaniowy, jaki stanowi umowa spółki cywilnej, podlegać może „przerwaniu” w drodze jednostronnej czynności prawnej, jaką jest wypowiedzenie udziału w spółce przez współnika.

Wypowiedzenie
udziału w spółce
z ważnych
powodów

Taka czynność współnika, jaką jest złożenie wypowiedzenia udziału w spółce, zdefiniowana dyspozycją art. 869 § 1 KC, możliwa jest w przypadku zawarcia umowy spółki na czas nieoznaczony, z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia przed końcem roku obrachunkowego. Artykuł 869 § 2 KC stanowi, że z ważnych powodów współnik może wypowiedzieć swój udział w spółce bez zachowania terminów wypowiedzenia, chociażby spółka zawarta była na czas oznaczony. W przypadku tak skonstruowanej normy prawnej i użyciu terminu „z ważnych powodów” zawsze rodzić mogą się wątpliwości co do kwalifikacji powodu jako ważnego czy też nie. „Ważność” powodu dla współnika składającego oświadczenie o wypowiedzeniu udziału w spółce może wyda-

wać się oczywista i niebudząca wątpliwości, co jednak nie oznacza, iż takie same kryteria „ważności” muszą być przyjęte przez pozostałego czy też pozostałych wspólników spółki. I tak w przypadku, kiedy spółka jest spółką co najmniej trzyosobową, może to nie mieć tak istotnego znaczenia praktycznego w obrocie gospodarczym, bowiem spółka pomimo wystąpienia jednego wspólnika może nadal funkcjonować w obrocie gospodarczym. Jednak już w przypadku spółki dwuosobowej złożenie takiego oświadczenia o wypowiedzeniu udziału w spółce powoduje wiele nadzwyczaj ważkich konsekwencji gospodarczych, których efektem jest rozwiązanie spółki i zaprzestanie prowadzenia przez nią działalności gospodarczej. Nie zawsze bowiem w takiej sytuacji możliwe jest uzupełnienie stanu osobowego poprzez dokooptowanie dodatkowego wspólnika przed datą ustąpienia wspólnika, a tym samym utrzymanie statusu spółki jako stosunku zobowiązaniowego minimum dwóch przedsiębiorców.

Stałość i niezmiennosc składu osobowego spółki cywilnej niewątpliwie przejawia się również – zgodnie z art. 863 KC – w braku możliwości swobodnego rozporządzenia przez wspólnika swoim udziałem w spółce, np. poprzez jego swobodne przeniesienie na osobę trzecią, jak też udziałem w poszczególnych składnikach majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej. Wspólnik nie może również domagać się w trakcie trwania spółki podziału majątku wspólnego wspólników. Tym samym, właśnie ta stałość i niezmiennosc składu osobowego spółki cywilnej wymusza, dla przyjęcia ewentualnej możliwości przeniesienia przez wspólnika na osobę trzecią ogółu jego praw i obowiązków w spółce, wyrażenie na taką czynność zgody przez wszystkich wspólników związanych węzłem obligacyjnym i w drodze dokonania zmiany treści umowy spółki (uchw. SN z 21.11.1995 r., III CZP 160/95, Legalis). Wstąpienie nowego wspólnika do spółki – co istotne – dokonuje się nie tylko w drodze oświadczenia nowo wstępującego do spółki wspólnika, który przejmuje dotychczasowe zobowiązania oraz wstępuje w uprawnienia ustępującego wspólnika, ale równocześnie poprzez wyrażenie zgody przez wszystkich dotychczasowych wspólników, również – co tak często jest pomijane w praktyce notarialnej – tych ze spółki występujących. W praktyce zatem, czynność prawna polegająca na usta-

Zgoda wszystkich wspólników na przeniesienie praw i obowiązków w spółce

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl